

POSTANOWIENIE

Dnia 3 sierpnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Przemysław Banasik (spr.)

Sędziowie: SA Ewa Giezek

SA Ewelina Jokiel

po rozpoznaniu w dniu 3 sierpnia 2017 roku w Gdańsku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Szczecinku
jako Reprezentanta Grupy

przeciwko Bankowi BPH Spółce Akcyjnej w Gdańsku
o ustalenie

na skutek zażalenia pozwanego

na postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 28 października 2016 r. sygn. akt I C 245/15

p o s t a n a w i a:

oddalić zażalenie.

Na oryginale właściwe podpisy.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 28 października 2016 roku, wydanym w sprawie z powództwa Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Szczecinku działającego jako Reprezentanta Grupy przeciwko Bankowi BPH Spółce Akcyjnej w Gdańsku o sygn. akt I C 245/15, Sąd Okręgowy w Gdańsku I Wydział Cywilny, postanowił w punkcie 1. odmówić odrzucenia pozwu, zaś w punkcie 2. rozpoznać sprawę w postępowaniu grupowym.

W uzasadnieniu postanowienia wskazano, iż Powiatowy Rzecznik Konsumentów w Szczecinku jako Reprezentant Grupy wniósł pozew w postępowaniu grupowym przeciwko Bankowi BPH Spółce Akcyjnej w Gdańsku o ustalenie nieistnienia lub nieważności umownych stosunków prawnych, wynikających z umów kredytu udzielonego w PLN, a indeksowanego do waluty obcej, niezawierających określenia kwoty kredytu, do której zobowiązany jest kredytobiorca, a mianowicie zawierających klauzulę przeliczenia kwoty kredytu wyrażonej w PLN według kursu kupna, a następnie kursu sprzedaży waluty obcej, ustalanych jednostronnie przez pozwanego bez wiążących odniesień do wskaźników rynkowych, która to klauzula przeliczenia ma w szczególności następujące brzmienie: „Do wyliczenia kursów/kupna sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielonych przez GE Money Bank S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę kupna sprzedaży GE Money Banku S.A.” (§ 17.4 umowy kredytu). Ewentualnie powód wniósł o ustalenie braku związania Członków Grupy umowami kredytu udzielonymi w PLN, a indeksowanego do waluty obcej, w zakresie klauzuli przeliczenia kwoty kredytu wyrażonej w PLN według kursu kupna, a następnie kursu sprzedaży waluty obcej, ustalanych jednostronnie przez pozwanego bez wiążących odniesień do wskaźników rynkowych, która to klauzula przeliczenia ma w szczególności brzmienie cytowane w pkt 5 żądania pozwu oraz wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych. Dodatkowo Powiatowy Rzecznik Konsumentów w Szczecinku wniósł o wydanie na podstawie art. 10 ust. 1

ustawy z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym postanowienia o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym. W uzasadnieniu tego wniosku Reprezentant Grupy wskazał, że roszczenia objęte pozwem są jednorodnjajowe (tożsame) dla każdego uczestnika i oparte na takiej samej podstawie faktycznej, polegającej na umówieniu z pozwanym dowolności wierzyciela w ustalaniu wysokości zobowiązania klienta polegającej:

- najpierw na ustalaniu przez pozwanego równowartości w walucie obcej kwoty kredytowania określonej w PLN,
- następnie na ustalaniu przez pozwanego kwoty spłaty kredytowania w PLN obliczanej od tak ustalonej w walucie obcej równowartości kwoty głównej.

Klauzula umowna będąca podstawą tych przeliczeń została zacytowana w pkt 5 żądania pozwu. Powód wskazał, iż znane są mu przypadki zawierania przez pozwanego umów kredytowych w oparciu o inne niż załączone do pozwu wzorce umowne, z których wiele posługiwało się zbliżonymi sformułowaniami o jutydyalnie tożsamej treści. Ponadto Reprezentant Grupy wskazał, że Członkami Grupy w niniejszym pozwie zbiorowym są konsumenci, którzy w latach 2005 – 2008 zawarli umowę kredytową nominowaną w PLN, a indeksowaną do waluty obcej z GE Money Bank S.A., którego następcą prawnym, pod tytułem ogólnym jest pozwany bank. Dodano, iż przesłanka liczebności Członków Grupy, która zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy wynosi 10 osób, została spełniona, ponieważ na dzień złożenia pozwu grupa liczy 450 osób.

W odpowiedzi na pozew w postępowaniu grupowym pozwany wniósł o odrzucenie pozwu w całości ze względu na to, że niniejsza sprawa nie podlega rozpoznaniu w postępowaniu grupowym. Na wypadek nieuwzględnienia wniosku o odrzucenie pozwu pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości.

W ocenie Sądu Okręgowego nie zachodzą przesłanki do odrzucenia pozwu, a sprawa niniejsza spełnia przesłanki do rozpoznania jej w postępowaniu grupowym.

Nadmieniono, iż zgodnie z treścią art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym Sąd rozstrzyga na rozprawie o dopuszczalności postępowania grupowego i odrzuca pozew, jeżeli sprawa nie podlega rozpoznaniu w postępowaniu grupowym. W przeciwnym razie sąd wydaje postanowienie o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym. Na tym etapie badania przesłanek dopuszczalności powództwa grupowego sąd zobligowany

jest do formalnoprawnej oceny dopuszczalności postępowania grupowego. Sąd bada czy zostały spełnione przesłanki ogólne i szczególne dopuszczalności powództwa grupowego przewidziane w art. 1 i 2 tej ustawy. Dodano, iż do ogólnych przesłanek dopuszczalności powództwa grupowego należy zaliczyć:

1. określoną liczbę osób wchodzących w skład grupy – co najmniej 10 osób,
2. określony rodzaj sprawy (o ochronę konsumentów, z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny oraz z tytułu czynów niedozwolonych, z wyjątkiem roszczeń o ochronę dóbr osobistych),
3. jednorodność dochodzonych roszczeń,
4. oparcie dochodzonego roszczenia na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej.

Natomiast przesłanki szczególne to:

1. ujednolicenie wysokości roszczeń członków grupy w przypadku dochodzenia roszczeń pieniężnych,
2. ujednolicenie wysokości roszczeń członków podgrupy w przypadku dochodzenia roszczeń pieniężnych.

Sąd pierwszej instancji wskazał, iż w przedmiotowej sprawie powód jako Reprezentant Grupy żąda ustalenia nieistnienia lub nieważności umownych stosunków prawnych, wynikających z umów kredytu udzielonego w PLN, a indeksowanego do waluty obcej, niezawierających określenia kwoty kredytu, do której zobowiązany jest kredytobiorca, a mianowicie zawierających klauzulę przeliczenia kwoty kredytu wyrażonej w PLN według kursu kupna, a następnie kursu sprzedaży waluty obcej, ustalanych jednostronnie przez pozwanego bez wiążących odniesień do wskaźników rynkowych, która to klauzula przeliczenia ma w szczególności następujące brzmienie: „Do wyliczenia kursów/kupna sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielonych przez GE Money Bank S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę kupna sprzedaży GE Money Banku S.A.” (§17.4 umowy kredytu). Ewentualnie powód żąda ustalenia braku związania Członków Grupy umowami kredytu udzielonymi w PLN, a indeksowanego do waluty obcej, w zakresie klauzuli przeliczenia kwoty kredytu wyrażonej w PLN według kursu kupna, a następnie kursu sprzedaży waluty obcej, ustalanych jednostronnie przez pozwanego

bez wiążących odniesień do wskaźników rynkowych, która to klauzula przeliczenia ma w szczególności brzmienie cytowane w pkt 5 żądania pozwu.

Nadmieniono, iż w przedmiotowej sprawie powód jako Reprezentant Grupy dochodzi roszczenia majątkowego niepieniężnego, zatem nie musi wykazywać przesłanek szczególnych dopuszczalności powództwa grupowego.

Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, iż roszczenia dochodzone pozwem grupowym mają jednorodzący charakter. Nadmieniono, iż z uzasadnienia żądania pozwu wynika, że poprzednik prawny pozwanego zawarł z każdym z Członków Grupy umowę zawierającą postanowienie, którego skutek pomimo różnic w sformułowaniach wobec każdego Członka Grupy jest taki sam – daleko idąca dowolność pozwanego w ustaleniu wysokości zadłużenia z tytułu zaciągniętego kredytu. Oznacza to, że wszystkie roszczenia oparte są na takiej samej podstawie prawnej i wywodzone są z klauzul abuzywnych, co zdaniem powoda ma prowadzić do nieważności umów. Zwrócono także uwagę, iż konieczność dochodzenia w postępowaniu grupowym „roszczenia jednego rodzaju” w rozumieniu tego przepisu oznacza wymaganie, by wszyscy powodowie dochodzili zasądzenia świadczenia albo ustalenia bądź ukształtowania stosunku prawnego lub prawa. Uznano, iż w niniejszej sprawie wszyscy Członkowie Grupy domagają się roszczeń jednego rodzaju – ustalenia, szczegółowo opisanego wyżej w uzasadnieniu.

Następnie wskazano, iż powód winien także wykazać, że dochodzone roszczenia oparte są na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. Sąd ten stanął na stanowisku, że roszczenia oparte na jednakowej podstawie faktycznej to roszczenia, których podstawę stanowi taka sama podstawa faktyczna a (przesłanka *sensu stricto*) lub roszczenia, których istotne okoliczności faktyczne są wspólne (przesłanka *sensu largo*). Oznacza to, że wymóg tej samej lub takiej samej podstawy faktycznej powództwa oznacza, iż podstawę faktyczną powództwa nie muszą stanowić tożsame okoliczności, a za wystarczające należy uznać ich istotne podobieństwo. Oznacza to, że podstawę faktyczną powództwa nie muszą stanowić tożsame okoliczności, a za wystarczające należy uznać ich istotne podobieństwo. W związku z tym podstawa faktyczna nie musi być ta sama, lecz co najmniej taka sama. Sąd Okręgowy uznał, iż okolicznością wspólną dla wszystkich roszczeń są umowy zawarte przez Członków Grupy z poprzednikiem prawnym pozwanego zawierające klauzule abuzywne, wprowadzając identyczny mechanizm polegający na dowolności

banku w ustalaniu wysokości zadłużenia kredytobiorcy, skutkujące – zdaniem powoda – nieważnością tych umów. Ponadto dodano, iż okoliczność, że część Członków Grupy podpisała aneksy do umów kredytowych nie wyklucza możliwości ustalenia nieważności tych umów w pierwotnej wersji. Ocenie podlegać jednakże będzie kwestia istnienia interesu prawnego w żądaniu takiego ustalenia.

W ocenie Sądu pierwszej instancji powód wykazał, że dochodzone roszczenia są roszczeniami o ochronę konsumentów. Doprecyzowano, iż pojęcie „sprawa o ochronę konsumentów” występuje w art. 61 § 1 k.p.c. określającym zakres działania organizacji pozarządowych. Zgodnie zaś z art. 22¹ k.c. konsumentem jest osoba fizyczna, która dokonuje czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Istotny jest cel działania, który nie ma aspektu gospodarczego. Sąd Okręgowy wskazał, iż dokonał analizy wniosków kredytowych, jednakże nie wynika z nich, że którykolwiek Członkowie Grupy wnosili o udzielenie kredytu na cel gospodarczy, okoliczność zakupu nieruchomości, w której następnie prowadzono działalność gospodarczą nie oznacza, że osoba ta w dacie zawarcia umowy nie była konsumentem. Również okoliczność, że osoba prowadzi działalność gospodarczą czy zawodową w zakresie udzielania kredytów nie oznacza, że zawierając umowę dotyczącą jej osobiście z bankiem nie była konsumentem.

Podkreślono także, że postępowanie sądu w przedmiocie badania dopuszczalności postępowania grupowego jest swoistym postępowaniem przedsądowym. Sąd jedynie na podstawie oceny pozwu podejmuje decyzję o dopuszczalności postępowania grupowego, gdyż dokonuje jedynie oceny formalnoprawnej dopuszczalności tego postępowania. Sąd nie jest uprawniony do badania przesłanek merytorycznych roszczeń. Zatem kwestia istnienia interesu prawnego po stronie powoda czy też legitymacji procesowej; współuczestnictwa koniecznego po stronie powodowej nie może być przedmiotem postępowania na obecnym etapie. Przepisy art. 1 i 2 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym jednoznacznie wskazują jakie przesłanki sąd bada przy ocenie dopuszczalności postępowania grupowego. Nie należy do nich w tym przypadku istnienie interesu prawnego po stronie powoda czy też legitymacja procesowa czynna. Oceny tej Sąd dokona w przypadku merytorycznej oceny zasadności powództwa.

W dalszej kolejności wskazano, iż powód wykazał także liczbę osób wchodzących w skład grupy przekraczającą 10 osób, dlatego też Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że zostały spełnione wszystkie przesłanki dopuszczalności powództwa grupowego co do liczebności grupy, jednorodzaowości roszczeń, rodzaju sprawy oraz podstawy faktycznej powództwa.

Wobec powyższego postanowiono odmówić odrzucenia pozwu i rozpoznać sprawę w postępowaniu grupowym.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł pozwany, zaskarżając je w całości i zarzucając:

1. naruszenie art. 10 ust. 1 w zw. z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (dalej jako u.d.r.p.g.) poprzez uznanie, że roszczenia Członków Grupy są oparte na takiej samej podstawie faktycznej, pomimo że:
 - a) żaden z Członków Grupy nie legitymuje się interesem prawnym w żądaniu ustalenia nieistnienia lub nieważności umów kredytu (ewentualnie ustalenia niezwiązania kwestionowanym postanowieniem umownym), który stanowi konieczny element jednakowej podstawy faktycznej roszczeń dochodzonych pozwem, co wyklucza przyjęcie, że roszczenia Członków Grupy są oparte na jednakowej podstawie faktycznej wyznaczonej żądaniem pozwu,
 - b) większość Członków Grupy nie posiada legitymacji procesowej w żądaniu ustalenia nieistnienia lub nieważności umów kredytu (ewentualnie ustalenia niezwiązania kwestionowanym postanowieniem umownym), która stanowi konieczny element jednakowej podstawy faktycznej roszczeń dochodzonych pozwem, co wyklucza przyjęcie, że roszczenia Członków Grupy są oparte na jednakowej podstawie faktycznej wyznaczonej żądaniem pozwu,
 - c) okoliczności faktyczne dotyczące poszczególnych Członków Grupy, relewantne z punktu widzenia dochodzonych roszczeń, wykazują istotne różnice, które wykluczają przyjęcie, że roszczenia Członków Grupy są oparte na jednakowej podstawie faktycznej, w szczególności część Członków Grupy zawarła aneksy do umów kredytu, usuwające postanowienia umowne kwestionowane w pozwie jako abuzywne, z

których powód wywodzi roszczenia Członków Grupy, a ponadto część Członków Grupy spłacała kredyt bezpośrednio w CHF z pominięciem tych postanowień umownych,

- d) żądania pozwu implikują konieczność dokonania indywidualnej (incydentalnej) kontroli abuzywności kwestionowanych postanowień umownych, co wymaga zbadania indywidualnych okoliczności faktycznych dotyczących zawarcia i wykonywania, każdej z umów kredytu z poszczególnymi Członkami Grupy, a istotne różnice pomiędzy Członkami Grupy w zakresie tych okoliczności wykluczają przyjęcie jednakowej podstawy faktycznej roszczeń Członków Grupy;
2. naruszenie art. 10 ust. 1 w zw. z art. 1 ust. 2 u.d.r.p.g. w zw. z art. 22¹ k.c. poprzez uznanie, że roszczenia Członków Grupy są roszczeniami o ochronę konsumentów oraz że wszystkim Członkom Grupy przysługuje status konsumenta, pomimo że część Członków Grupy zawierała umowy kredytu w celu bezpośrednio związanym z ich działalnością gospodarczą lub zawodową, tj. w celu nabycia lub wybudowania nieruchomości dla potrzeb prowadzenia w niej działalności gospodarczej lub zawodowej, a ponadto część Członków Grupy prowadzi działalność gospodarczą lub zawodową związaną z udzielaniem kredytów hipotecznych;
3. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 24 ust. 1 u.d.r.p.g. poprzez wadliwą ocenę dowodów i błędne ustalenie, że Członkowie Grupy, którzy prowadzili działalność gospodarczą lub zawodową w nieruchomości nabytej ze środków uzyskanych z kredytu oraz Członkowie Grupy, którzy prowadzili działalność gospodarczą lub zawodową związaną z udzielaniem kredytów hipotecznych, zawarli umowy kredytu będące przedmiotem pozwu jako konsumenci;
4. naruszenie art. 328 § 2 w zw. z art. 361 k.p.c. w zw. z art. 24 ust. 1 u.d.r.p.g. poprzez pominięcie w uzasadnieniu postanowienia istotnych elementów dotyczących podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, w szczególności w zakresie zarzutów pozwanego co do braku interesu prawnego oraz braku legitymacji procesowej Członków Grupy, a także różnic w sytuacji faktycznej Członków Grupy, które to okoliczności były

podstawą wniosku pozwanego o odrzucenie pozwu ze względu na brak jednakowej podstawy faktycznej roszczeń Członków Grupy.

Mając na uwadze powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia w całości i odrzucenie pozwu w całości, zaś na wypadek nieuwzględnienia ww. wniosku wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie. W ocenie Sądu Apelacyjnego zarzuty sformułowane przez skarżącego, zmierzające do podważenia trafności rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd Okręgowy, są nieuzasadnione.

Przystępując do omówienia zarzutów sformułowanych przez pozwanego na wstępie przypomnienia wymaga, iż stosownie do treści art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U.2010.7.44) w brzmieniu obowiązującym w chwili wydania zaskarżonego postanowienia, sąd rozstrzyga na rozprawie o dopuszczalności postępowania grupowego i odrzuca pozew, jeżeli sprawa nie podlega rozpoznaniu w postępowaniu grupowym. W przeciwnym razie sąd wydaje postanowienie o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym. Przed dokonaniem merytorycznej oceny żądania pozwu w postępowaniu grupowym, sąd ocenia zatem dopuszczalność grupowego dochodzenia roszczeń, tj. ustala czy w odniesieniu do grupy osób inicjujących dane postępowanie zachodzą przesłanki uprawniające sąd do rozpoznania zgłoszonych roszczeń w trybie postępowania grupowego uregulowanego ww. ustawą. O dopuszczalności rozpoznania określonej sprawy w postępowaniu grupowym decyduje kumulatywne spełnienie przedmiotowych przesłanek, które określone zostały w art. 1 i 2 wskazanej ustawy. Zgodnie z treścią art. 1 tego aktu, postępowanie grupowe dopuszczalne jest w sprawach cywilnych, w których co najmniej 10 osób dochodzi jednorodzących roszczeń, opartych na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. Z kolei w myśl ust. 2 ww. artykułu, ustawa ma zastosowanie w sprawach o roszczenia o ochronę konsumentów, z tytułu

odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny oraz z tytułu czynów niedozwolonych, z wyjątkiem roszczeń o ochronę dóbr osobistych. Stosownie do treści art. 2 ust. 1 ustawy, postępowanie grupowe w sprawach o roszczenia pieniężne jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy wysokość roszczenia każdego członka grupy została ujednolicona przy uwzględnieniu wspólnych okoliczności sprawy.

W wywiedzionym środku odwoławczym skarżący zarzucił, iż żaden z Członków Grupy nie legitymuje się interesem prawnym w żądaniu ustalenia nieistnienia lub nieważności umów kredytu (ewentualnie ustalenia niezwiązania kwestionowanym postanowieniem umownym), który stanowi konieczny element jednakowej podstawy faktycznej roszczeń dochodzonych pozwem, co wyklucza przyjęcie, że roszczenia Członków Grupy są oparte na jednakowej podstawie faktycznej wyznaczonej żądaniem pozwu. W zakresie wymogu spełnienia przesłanki istnienia tej samej lub takiej samej podstawy faktycznej roszczeń pozwany zarzucił nadto, iż okoliczności faktyczne dotyczące poszczególnych Członków Grupy wykazują istotne różnice, które wykluczają przyjęcie, że ich roszczenia są oparte na jednakowej podstawie faktycznej, w szczególności część Członków Grupy zawarła aneksy do umów kredytu, usuwające postanowienia umowne kwestionowane jako abuzywne, a ponadto część Członków Grupy spłacała kredyt bezpośrednio w CHF z pominięciem tych postanowień umownych. Wskazano również, iż żądania pozwu implikują konieczność dokonania indywidualnej (incydentalnej) kontroli abuzywności kwestionowanych postanowień umownych, co wymaga zbadania indywidualnych okoliczności faktycznych dotyczących zawarcia i wykonywania każdej z umów kredytu z poszczególnymi Członkami Grupy, a istotne różnice pomiędzy Członkami Grupy w zakresie tych okoliczności wykluczają przyjęcie jednakowej podstawy faktycznej roszczeń Członków Grupy.

Dokonując analizy przedmiotowych zarzutów w pierwszej kolejności rozważenia wymagało, czy posługując się w art. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym pojęciem „roszczenie” ustawodawca odnosił się do roszczenia w znaczeniu materialnoprawnym, czy też procesowym. Przez pojęcie roszczenia w znaczeniu przepisów prawa materialnego rozumieć należy uprawnienie (możliwość) domagania się od oznaczonej osoby określonego zachowania się, działania lub zaniechania zgodnego z obowiązującym

prawem (A. Wolter, Prawo cywilne, Warszawa 1972, s. 115). Z kolei roszczenie procesowe to oderwane od prawa materialnego twierdzenie powoda o istnieniu jakiegoś uprawnienia, przedłożone sądowi celem udzielenia mu ochrony prawnej. Roszczenie procesowe jest więc indywidualizowane przez przytaczaną podstawę faktyczną i wywodzone z niej (dochodzone) skutki prawne (K. Gajda – Roszczynialska, Sprawy o ochronę indywidualnych interesów konsumentów w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2011, s. 82; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 29 czerwca 2016 roku, I ACz 390/16). W doktrynie i orzecznictwie jednoznacznie przyjmuje się, że pojęcie „roszczenie”, o którym mowa w art. 1 ww. ustawy, zostało użyte w kontekście żądania procesowego. W świetle wskazanych definicji podkreślenia wymaga, iż opowiedzenie się za odmiennym zapatrywaniem, tj. uznanie, że pojęcie „roszczenie” zostało użyte w ww. przepisie w znaczeniu materialnoprawnym, nieuchronnie prowadziło do ograniczenia przedmiotowego zakresu postępowania grupowego do roszczeń wynikających ze stosunków zobowiązaniowych, co pozostaje sprzeczne chociażby z treścią art. 2 ust. 3 ustawy kształtującego uprawnienie do wystąpienia z żądaniem ustalenia odpowiedzialności pozwanego, które nie stanowi żądania domagania się od oznaczonej osoby określonego zachowania się, działania lub zaniechania (por. M. Sieradzka, Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz, LEX/el., 2017; M. Rejda, Przegląd Prawa Handlowego 2010/8).

W dalszej kolejności wskazania wymaga, iż ta sama podstawa faktyczna powództwa stanowi podstawowy (wyjściowy) zespół faktów uzasadniających roszczenie; zachodzi ona, gdy uzyskanie ochrony prawnej wiąże się z identyczną sytuacją bądź zdarzeniem. Natomiast o takiej samej podstawie faktycznej mowa jest wówczas, gdy roszczenia wywodzone są jedynie z podobnych sytuacji i zdarzeń (K. Piasecki, Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz, C.H. Beck 2010, Legalis; postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 6 maja 2011 roku, II C 1693/10). Sytuacja prawna lub faktyczna Członków Grupy musi być jednakowa, choć mogą istnieć nieznaczące różnice pomiędzy indywidualnymi podstawami roszczeń, jednak niezbędne jest, aby istotne okoliczności faktyczne uzasadniały żądanie wspólne dla wszystkich roszczeń (M. Sieradzka, Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz, LEX/el., 2017; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 maja 2013 roku, I ACz 464/13).

W świetle powyższej argumentacji, ustalenia czy roszczenie zgłoszone w rozpoznawanej sprawie oparto na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej, należało dokonać w oparciu o twierdzenia Reprezentanta Grupy zawarte w pozwie. Z treści pisma wszczynającego sprawę wynika zaś, iż pomimo, że każdy z Członków Grupy indywidualnie zawarł umowę kredytu z poprzednikiem prawnym pozwanej spółki, wszyscy jej Członkowie powołują się na abuzywny charakter klauzul umownych występujących w przedmiotowych umowach, wprowadzających tożsamy mechanizm polegający na dowolności banku w ustalaniu wysokości zadłużenia kredytobiorcy. Pomimo zatem, że w niniejszym postępowaniu Członkowie Grupy dochodzą swoich roszczeń wynikających z indywidualnie zawartych umów, właśnie z uwagi na okoliczność zawarcia każdej z nich według analogicznego schematu – zgodnie z twierdzeniami pozwu – żądania wysuwane w powoływanych okolicznościach stanowią roszczenia oparte na takiej samej podstawie faktycznej. Trafnie przy tym Sąd Okręgowy nadmienił, iż kwestia istnienia interesu prawnego po stronie powoda nie może być przedmiotem badania przez Sąd na obecnym etapie postępowania, gdyż nie stanowi ona przesłanki dopuszczalności rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym, o których mowa w art. 1 i 2 ww. ustawy. Z całą stanowczością podkreślić należy, iż kryterium interesu prawnego w żądaniu ustalenia nie przesądza o dopuszczalności wytoczenia powództwa z art. 189 k.p.c., decyduje natomiast o tym, czy w konkretnych okolicznościach, powództwo to jest zasadne. To dalsze postępowanie wykaże czy twierdzenia zawarte w pozwie znajdują podstawę w przepisach prawa materialnego. Następstwem niewykazania przez powoda istnienia interesu prawnego jest oddalenie powództwa o ustalenie, jednak zadaniem Sądu na obecnym etapie postępowania nie jest merytoryczne rozstrzygnięcie o zasadności dochodzonego roszczenia. Wyrażnego oddzielenia wymaga zatem niedopuszczalność drogi sądowej od oczywistej nawet bezzasadności roszczenia dochodzonego pozwem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 1997 roku, II CKN 201/97; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1999 roku, II CKN 340/98; M. Sieradzka, *Pozew grupowy jako instrument prywatnoprawnej ochrony interesów konsumentów z tytułu naruszenia reguł konkurencji*, Warszawa 2012, s. 415). Okoliczność nieodwołania się przez powoda do kwestii istnienia interesu prawnego poszczególnych Członków Grupy w niniejszym postępowaniu nie może zatem implikować wniosku o niespełnieniu przesłanki dopuszczalności rozpoznania

sprawy w postępowaniu grupowym w postaci określenia tej samej lub takiej samej podstawy faktycznej roszczeń. Analiza treści pozwu prowadzi bowiem do wniosku, iż rzeczywisty zakres podstawy faktycznej roszczenia został określony jako tożsamy dla wszystkich Członków Grupy, a kwestia istnienia interesu prawnego, jak i sporny pomiędzy stronami wymóg jego wykazania na gruncie niniejszej sprawy w kontekście treści art. 2 ust. 3 ww. ustawy będzie przedmiotem dalszych rozważań i ustaleń Sądu pierwszej instancji. Dla potrzeb wstępnej oceny dopuszczalności powództwa sąd związany jest okolicznościami zaprezentowanymi przez powoda.

Konsekwencją poczynionych rozważań jest nadto konieczność uznania za niezasadny zarzutu pozwanego, iż okoliczności faktyczne dotyczące poszczególnych Członków Grupy, relewantne z punktu widzenia dochodzonych roszczeń, wykazują istotne różnice, które wykluczają przyjęcie, że roszczenia Członków Grupy są oparte na jednakowej podstawie faktycznej. Skoro w pozwie została w istocie wskazana jedna podstawa faktyczna roszczenia dla wszystkich Członków Grupy, nie sposób uznać, iż podstawa ta była odmienna dla poszczególnych z nich. Znamienne jest, iż w pozwie nie przedstawiono okoliczności zawarcia i wykonywania umów kredytu przez poszczególnych Członków Grupy, w tym konkretnych dat ich zawarcia, kwot kredytu, zasad ich spłaty czy też okoliczności związanych z wykonywaniem umów, w tym faktu ich modyfikacji. Tego rodzaju dane zostały w pozwie pominięte, zaprezentowano zaś uproszczony, wspólny dla wszystkich Członków Grupy schemat faktów sprowadzający się do wskazania, iż wszyscy Członkowie Grupy zawarli w latach 2005 – 2008 umowy kredytu, nominowane w PLN, a indeksowane do waluty obcej, z GE Money Bank S.A., będącym poprzednikiem prawnym pozwanego, zaś umowy te zawierały niedozwolone klauzule umowne przewidujące dowolność w ustalaniu wysokości zobowiązań dłużnika przez bank bez wiążących odniesień do wskaźników rynkowych. Szczegółowe okoliczności związane z zawarciem przez poszczególnych Członków Grupy umów kredytu nie zostały również wskazane w treści oświadczeń o przystąpieniu do grupy. Opisanie wspólnego dla wszystkich Członków Grupy mechanizmu działania stanowiło jednak wystarczającą podstawę uznania, iż żądanie pozwu zostało dostatecznie uzasadnione, a podstawa faktyczna poszczególnych roszczeń była taka sama. Oczywiście jest, iż powoływane przez pozwanego okoliczności dotyczące konkretnych stosunków prawnych łączących poszczególnych Członków Grupy z pozwanym nie mogły stanowić części składowej

zaprezentowanej w pozwie podstawy faktycznej roszczenia o ustalenie, choć niewykluczone jest, iż rozważenie przedmiotowych okoliczności będzie niezbędne przy rozstrzygnięciu o składzie grupy oraz zasadności dochodzonego roszczenia. W omawianym aspekcie zwrócić należało jednak uwagę na stanowisko zaprezentowane przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 stycznia 2015 roku (I CSK 533/14), iż wydanie w postępowaniu grupowym wyroku ustalającego, dotyczącego dużej grupy osób, ma na celu jedynie ustalenie odpowiedzialności pozwanego za określone zdarzenie, nie chodzi natomiast o ustalenie także poniesienia szkody przez każdego z poszczególnych powodów, co może, ale nie musi, stać się przedmiotem oceny dopiero w indywidualnych procesach, o ile po uwzględnieniu powództwa o ustalenie nie dojdzie do zawarcia indywidualnych ugód pozasądowych. Jeżeli zaś dojdzie do postępowań indywidualnych, w których wyrok wydany w postępowaniu grupowym będzie stanowił prejudykat, to dopiero w tych postępowaniach zostaną zbadane okoliczności indywidualne. Przedmiotem postępowania grupowego przy żądaniu ustalenia są więc tylko okoliczności wspólne wszystkim Członkom Grupy, a nie okoliczności indywidualne dotyczące poszczególnych Członków, które będą badane dopiero w późniejszych indywidualnych procesach (por. również wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2015 roku, II CSK 768/14).

Podobnie rzecz się ma z powoływaną przez skarżącego kwestią nieposiadania przez większość Członków Grupy legitymacji procesowej w żądaniu ustalenia nieistnienia lub nieważności umów kredytu (ewentualnie ustalenia niezwiązania kwestionowanym postanowieniem umownym) ze względu na złożenie oświadczeń o przystąpieniu do Grupy wyłącznie przez jednego kredytobiorcę, mimo zawarcia przez bank umów z więcej niż jednym kredytobiorcą. Wywody w tym zakresie, jak i ustosunkowywanie się do przedmiotowej kwestii stanowczo uznać należy za przedwczesne, gdyż – jak wskazywano powyżej – ocena charakteru sprawy w kontekście możliwości rozpoznania jej w postępowaniu grupowym następuje wyłącznie w ramach wskazanego przez powoda roszczenia i nakreślonych przez niego okoliczności faktycznych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 września 2015 roku, I ACz 1012/15), co nadto istotne nie został jeszcze ustalony skład grupy – nie wiadomo zatem, czy osoby których dotyczą zastrzeżenia pozwanego zostaną objęte postanowieniem w tym przedmiocie. W tym kontekście

dodać należy również, iż stosownie do treści art. 11. ust. 1 i 2 pkt 3 ww. ustawy, po uprawomocnieniu się postanowienia o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym sąd zarządzi ogłoszenie o wszczęciu postępowania grupowego, zaś ogłoszenie o wszczęciu postępowania grupowego powinno zawierać m.in. informację o możliwości przystąpienia do grupy przez osoby, których roszczenia mogą być objęte powództwem grupowym poprzez złożenie reprezentantowi grupy, w oznaczonym terminie, nie krótszym niż 1, a nie dłuższym niż 3 miesiące od daty ogłoszenia, pisemnego oświadczenia o przystąpieniu do grupy. Krąg osób przystępujących do Grupy może zatem jeszcze ulec rozszerzeniu, co również czyni bezprzedmiotowym odnośnienie się do przedmiotowej materii na obecnym etapie postępowania.

Skarżący zarzucił również, iż Sąd pierwszej instancji błędnie uznał, że roszczenia Członków Grupy są roszczeniami o ochronę konsumentów oraz że wszystkim Członkom Grupy przysługuje status konsumenta, pomimo że część Członków Grupy zawierała umowy kredytu w celu bezpośrednio związanym z ich działalnością gospodarczą lub zawodową. Ustosunkowując się do przedmiotowych twierdzeń, zaznaczyć należy, iż nie mają one jakiegokolwiek znaczenia na obecnym etapie postępowania. Postępowanie grupowe może bowiem zostać prowadzone z udziałem zaledwie 10 Członków Grupy spełniających wymogi ich udziału w postępowaniu. Tymczasem ani w zażaleniu, ani też w uprzednio składanych pismach pozwany nie wskazywał, aby wśród Członków Grupy liczącej kilkaset osób nie było 10 osób posiadających status konsumenta w stosunkach prawnych z pozwanym, tymczasem jedynie ta okoliczność zdołałaby podważyć prawidłowość zaskarżonego rozstrzygnięcia. Zarzuty pozwanego w tym zakresie pozostają zaś w sprzeczności z oświadczeniem powoda, który konsekwentnie wskazywał, iż wśród Członków Grupy nie znajdują się osoby niebędące konsumentami, co pozostaje nadto zbieżne z treścią oświadczeń poszczególnych osób o przystąpieniu do grupy. Tego rodzaju zarzuty winny zatem zostać podniesione w środku odwoławczym od rozstrzygnięcia ustalającego skład Grupy, w razie zaliczenia w jej poczet osób niebędących konsumentami.

Nie zasługiwał nadto na uwzględnienie zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 328 § 2 w zw. z art. 361 k.p.c. w zw. z art. 24 ust. 1 u.d.r.p.g. poprzez pominięcie w uzasadnieniu postanowienia istotnych elementów dotyczących

podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, w szczególności w zakresie zarzutów pozwanego co do braku interesu prawnego oraz braku legitymacji procesowej Członków Grupy, a także różnic w sytuacji faktycznej Członków Grupy, które to okoliczności były podstawą wniosku pozwanego o odrzucenie pozwu ze względu na brak jednakowej podstawy faktycznej roszczeń Członków Grupy. Powszechnie w judykaturze przyjmuje się, iż zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. może być usprawiedliwiony tylko w wyjątkowych okolicznościach, tj. jedynie wtedy, gdy treść uzasadnienia orzeczenia sądu pierwszej instancji uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia lub w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 stycznia 2013 roku, III APa 63/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 stycznia 2013 roku, I ACa 1075/12). Podkreślenia wymaga, iż rola uzasadnienia sądu pierwszej instancji nie ogranicza się tylko do przekonania stron co do słuszności stanowiska sądu i zgodności z prawem orzeczenia, ale jego zadaniem jest także umożliwienie przeprowadzenia kontroli apelacyjnej. Spełnia ono także funkcję porządkującą, obligując stosujący prawo sąd do prawidłowej i pełnej rekonstrukcji stanu faktycznego i jego subsumcji do miarodajnej normy prawa materialnego, w następstwie czego dochodzi do jej konkretyzacji w sentencji wyroku. Dlatego też dwie podstawy rozstrzygnięcia: faktyczna i prawna, powinny być spójne, tworząc logiczną całość (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 lutego 2013 roku, I CSK 314/12). W ocenie Sądu drugiej instancji brak jest podstaw do uznania, iż uzasadnienie zaskarżonego postanowienia nie zawiera danych pozwalających na jego kontrolę. Wbrew twierdzeniom skarżącego, Sąd Okręgowy jednoznacznie wskazał, iż kwestia istnienia interesu prawnego, legitymacji procesowej i współuczestnictwa koniecznego po stronie powodowej nie może być przedmiotem oceny na obecnym etapie postępowania, gdyż przepisy art. 1 i 2 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym jednoznacznie wskazują jakie przesłanki sąd bada przy ocenie dopuszczalności postępowania grupowego i nie należą do nich ww. okoliczności. Sąd pierwszej instancji wskazał przy tym, iż oceny tej Sąd dokona w przypadku merytorycznej oceny zasadności powództwa. Jak wynika z poczynionych powyżej rozważań, Sąd Apelacyjny w pełni podziela przedmiotową argumentację Sądu Okręgowego.

Z powyższych przyczyn, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, oddalił zażalenie pozwanego jako niezasadne.

na oryginalne właściwe podpisy

Za zgodność:

Kierownik Sekretariatu

Karolina Nijda
Karolina Nijda